

«Etica, religiuns, cuminanza» en la scola populara: «Instrucziun sur da religiuns e betg instrucziun en religiun»

■ **Ils 17 da matg 2009 han las votantas ed ils votants dal Grischun approvà la cuntraproposta dal Cussegl grond tar l'iniziativa d'etica. Tenor l'uschenumà model 1+1 ch'è vegnì approvà dattan las baselgias chantunales vinavant ina lecziun da religiun; ultra da quai è vegnì introduci ina lecziun «enconuschientscha da las religiuns ed etica».** Da quest'incumbensa da vart dal suveran tegna quint il Plan d'instrucziun 21, e quai en furma da la perspectiva tematica (1. e 2. ciclus) resp. dal rom (3. ciclus) «Etica, religiuns e cuminanza». Chatà preschenta l'emprim il champ «Natira, uman e societad», al qual «Etica, religiuns e cuminanza» è attribui, ed approfondescha alura las finamiras ed ils cuntegns dal «nov» rom da scola che substituescha parzialmain l'instrucziun da religiun tradiziunala.

Il champ «Natira, uman e societad» cumpiglia las quatter perspectivas tematicas «natira e tecnica», «Economia, lavur e tegnaichasa», «Spazis, temps e societad» ed «Etica, religiuns e cuminanza». En il 1. e 2. ciclus èn las differentas perspectivas tematicas unidas en in champ. En il 3. ciclus vegnan las quatter perspectivas preschentas en ils roms, mintgamai cun lur direcziuns specificas.

Impurtanza e finamiras dal champ «Natira, uman e societad»

Il champ «Natira, uman e societad» cumpiglia las quatter perspectivas tematicas «natira e tecnica», «Economia, lavur e tegnaichasa», «Spazis, temps e societad» ed «Etica, religiuns e cuminanza». En il 1. e 2. ciclus èn las differentas perspectivas tematicas unidas en in champ. En il 3. ciclus vegnan las quatter perspectivas preschentas en ils roms, mintgamai cun lur direcziuns specificas.

Occupaziun cun il mund

En il center da «Natira, uman e societad» stat l'occupaziun da las scholaras e dals scolars cun il mund. Per pudair s'orientar en il mund, al pudair chapir, al concepir activamain e pudair agir en el cun responsabladad, s'acquistan ed approfondeschan els ina savida fundamentala ed abilitads generalas. Els amplifitgeschan lur experiensas e sviluppan novs interess. Las scholaras ed ils scolars emprovan da s'occupar – or da differentas perspectivas – da fenomenos natirals, differentas modas da viver, progress socials e culturals multifars. Els sviluppan in'atgna moda da vesair il mund, emprovan da dumagnar sfidas futuras sco er a profitar a moda persistente d'experiensas ed a duvrar strategias e resursas sco er a responsar lur agir. Els puncts da partenza per l'emprovar furman ideas, visiuns ed enconuschientschas gia existents dal mund, ma er las experiensas dal mund che las scholaras ed ils scolars han fatg fin uss. L'emprovar en scola vegn collià cun experiensas d'ordaifer la scola.

Quatter aspects d'agir per sviluppar cumpetenzas

Sche uffants e giuvenils vegnan en contact cun il mund e s'occupan dad el, perpeschan els novs fenomenos, novas chaussas e novas situaziuns. Els fan lur reflexiuns ed integreschan quellas en lur visiuns ed ideas dal mund. Uschia amplifitgeschan els lur orientaziun dal mund e cuntanschan in'abilitad d'agir. Tut quai pretenda savida ed abilitads, experiensas ed interess e capita en in process, en il qual èn colliads ils quatter aspects d'agir che substitueschan permanentamain in l'auter.

Percepir il mund: Las scholaras ed ils scolars perpeschan quai ch'als circumdescha e tge effect che objects han sin els. Els espriman atgnas percepciuns, visiuns, ideas ed experiensas e sviluppan en quest connex mirveglias ed interess per il mund.

S'occupar dal mund: Las scholaras ed ils scolars s'occupan da situaziuns e fenom-

enos socials, culturals e natirals. Els tschantan dumondas, fan retschertgas ed exploreschan il mund or da differentas perspectivas. Uschia amplifitgeschan els pass per pass lur enconuschientschas e lur experiensas.

S'orientar en il mund: Las scholaras ed ils scolars stgaffeschan connexs tranter fenomenos, chaussas e situaziuns sco er impressiuns ed enconuschientschas. Els analiseschan e giuditgeschan situaziuns actualas e passadas e reflecteschan davart quellas. En quest connex structureschan ed approfondeschan els lur enconuschientschas e sviluppan concepts che sa refereschan a la chaussa. Lur orientaziun en il mund s'augmenta pass per pass e vegn drizzada sin sfidas actualas e futuras. **Agir en il mund:** Las scholaras ed ils scolars prendan decisiuns ed ageschan a moda reflectada. Els realiseschan enconuschientschas a moda creativa e constructiva, concepeschan activamain lur conturns e surpiglian cunresponsabladad per sasezs, per la cuminanza e per la societad. En quest connex vegnan promovidas er l'indipendenza, l'abilitad da manar in dialog e la collavuraziun areguard in agir en il mund a moda cumpetenta ed orientada al futur.

Perspectivas tematicas sin il mund

Fenomenos, situaziuns e chaussas natirals e culturals, economicas, socialas ed istoricas stattan en il center dal champ «Natira, uman e societad», en spezial er las interacziuns tranter ils umans e lur ambient natural e social. Quests fenomenos, questas situaziuns e chaussas pon vegnir contempladas e rendidas accessiblas or da differentas perspectivas tematicas e cun differentas modas e metodas d'access. En quai che suonda vegn descritta la perspectiva tematica «Etica, religiuns, cuminanza».

La perspectiva tematica «Etica, religiuns, cuminanza»

En la perspectiva tematica «Etica, religiuns, cuminanza» sviluppan las scholaras ed ils scolars cumpetenzas per viver ensem cun differentas culturas, religiuns, ideologias e tenutas envers valurs. En ina societad pluralistica e democratica vali da chattar in'atgna identitad, esser tolerant e contribuir ad ina convivenza caracterisada da respect. Per quai fan las scholaras ed ils scolars ponderaziuns davart experiensas fundamentalas umanas e survegnan ina chapientscha per valurs e per principis etics. Els inscuntran tradiziuns ed ideas religiusas ed emprovan d'ir enturn cun respect e plain atgna confidenza cun diversas ideologias ed il patrimoni cultural. Quai gida a tolerar e reconoscher modas da viver religiusas e secularas e contribuescha uschia a la libertad da cretta e da conscienza che vala en ina societad democratica. En quest connex sa tractà d'ina instrucziun sur da religiuns e betg d'ina instrucziun en ina religiun. Quai è chaussa dals geniturs sco er da las baselgias e las cuminanzas religiusas.

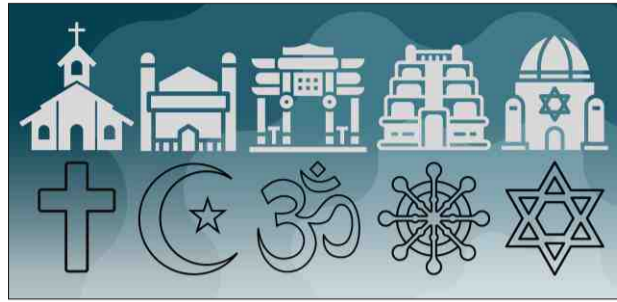
Las scholaras ed ils scolars emprovan pussaivladads per concepir la convivenza e dumagnar sfidas socialas e vegnan encurschads da concepir independentamain lur vita e surpigliar responsabladad per la participaziun a la communitad.

Infurmaziuns didacticass

Las perspectivas etica e religiuns, cuminanza tegnan quint da la situaziun sociala e da la cumplicitad da l'experiensa da la vita moderna. A questas trais perspectivas èn attribuidi ils champs da cumpetenza. En quai che suonda vegnan approfondids ils aspects didactics da las trais perspectivas etica, religiuns e cuminanza.

Etica

Sfidas eticas dattan il motiv per reflectar

S'occupar cun interess e respect da la tradiziun e moda da viver da differentas cuminanzas religiusas.

ILLUSTRAZIUN: PD

davart experiensas, valurs e normas. La diversitad d'opiniuns e d'ideas sa basa d'ina vart sin experiensas e persvasiuns individualas, da l'autra vart sin tradiziuns e prestaziuns culturalas. Differenzas pon provocar malsegirezzas, sveglian però er dumondas che na pon savens betg vegnir respundidas a moda unifurma u definitiva.

Daventar conscient da las atgnas valurs

Cun reflectar davart experiensas fundamentalas e modas d'agir emprovan las scholaras ed ils scolars a daventar conscients da lur ideas davart valurs e normas e da metter quellas en relaziun cun talas d'autras personas.

Resguardar la cuntraversitad

Valitaziuns cuntraversas na dattan en quest connex betg mo andit a discussiuns; ellas pon er esser resultats giustifitgads da process d'emprovar. Tuttina ston concepts fundamentals da valurs sco justia, libertad, solidaritad, dignitad umana vegnir explitgads dal punct da vista da situaziuns eticamain pretenziusas ed integrads en il giudicament da talas: Tge è gist e malgist en quest connex? Tgi porta qua la responsabladad e co po quella vegnir surpigliada? Vegnan ils participads respectads u violads en lur dignitad?

Tematisar actualitads

Occurrenzas en ils conturns, rapports da medias sco er debattas publicas pon vegnir tematisads tegnend quint dal stgalim.

Filosofar – focussar e schlargiar las modas da vesair il mund

Il reflectar po enritgir l'emprovar sin mintga stgalim. Metodas dal filosofar gidan a focussar temas: sclerir noziuns, metter en dumonda opiniuns, examinar fatgs, chattar buns motivs, contribuir atgnas experiensas, schlargiar en il dialog las modas da vesair il mund. Occupaziuns analiticas pon vegnir cumplettadas cun metodas creativas e comunicativas.

La persuna d'instrucziun instruescha cun sia tenuta betg manipulativa co che discurs averts pon vegnir manads, als quals tut ils uffants pon sa participar, e declera concepts fundamentals e reconoschids da valurs sco justia, libertad, solidaritad, dignitad umana.

Religiuns

Cun las religiuns inscuntran las scholaras ed ils scolars tradiziuns e visiuns familiaras ed estras. En la societad n'exista la diversitad religiusa betg mo pervi da las differentas religiuns; anzi, ella sa mussa er en la tenuta individuala e pratica sco er en la distanza envers la religiun.

Respectar la libertad da cretta e da conscienza

L'instrucziun davart religiuns tutga tar l'instrucziun obligatoria da la scola populara. Pia sto ella vegnir concepida uschia ch'ella po vegnir frequentada da las scholaras e dals scolars independentamain da lur appartegnientscha religiusa, ma er sch'els èn senza confessiun, ed ella sto respectar la libertad da cretta e da conscienza en il senn da l'art. 15 da la Constituziun federala. En l'instrucziun na dattan vegnir fatgs nagins acts e ceremonias religiusas ed i na dastga vegnir

dada nagina scolaziun d'ina religiun.

La basa e la finamira da l'instrucziun èn ina tenuta objectiva ed averta ed in'occupaziun betg discriminanta cun religiuns e cun ideologias. Ellas duain vegnir preschentas a moda nunparziala. Ed ils participants na duain betg vegnir fixads u instrumentalisads cun attribuziuns. Cumparegliazions da differentas tradiziuns èn raschunavlas, sch'ellas porschan pussaivladads da far ina punt a la cultura ed al mund da viver (p.ex. temps da curaisma), mussan colliaziuns (p.ex. di da paus en il giudaissem e cristianissem sco er en la societad seculara), senza ch'ellas vegnian colliadas cun valitaziuns. In'estrucziun concepida da questa maniera pussibilescha a tut las scholaras e scolars da sa participar a l'instrucziun, independentamain da lur appartegnientscha u distanza da tradiziuns e persvasiuns religiusas.

Betg instrumentalisar scholaras e scolars

Pervi da lur derivanza, experiensa e svilup chattan las scholaras ed ils scolars differentes access a l'emprovar davart las religiuns. I sto vegnir fatg atenziun che las singulas scholaras ed ils singuls scolars na vegnian betg instrumentalisads u surdumandads cun stuair per exempel represchentar u declerar sco experts la religiun, a la quala els appartegnan eventualmain. Quai ch'è enconuscent, famigliar u natiral per ils ins, po esser per ils auters strau, curius e nunchapibel.

Il pratigar acts e ceremonias religiusas n'ha nagina plazza en l'instrucziun. L'educaziun religiusa è chaussa da las personas cun la pussanza dals geniturs e da las communitads religiusas.

Perscrutar la cultura

L'access al mund da las religiuns duai vegnir mussà a las scholaras ed als scolars en ina moda che tegna quint dal stgalim sco che quai vegn pretendì da l'ambient, dals conturns socials e dals orizzonts globals. Las religiuns sa mussan en fastizs culturals, en la diversitad da praticas religiusas, en visiuns religiusas ed en lur effects en la societad.

Enconuschientschas da basa da tradiziuns e valurs cristianas n'èn betg mo impurtantas per scolars e scolars cun ina socialisaziun cristiana, mabain gist er per tals senza u cun autras appartegnientschas religiusas per s'orientar cumpetentamain en la cultura e societad.

Metter il focus sin inscunter e dialog

En l'instrucziun na stat en il focus betg mo mintgamai l'atgna vista dal mund, mabain er la chapientscha envers autras tradiziuns e persvasiuns. Er quel che na las parta betg, las sto respectar en ina societad democratica. Uschia gida l'instrucziun ad obtegnair la libertad da religiun. Viver ensem cun umans da differentas tradiziuns vul dir d'als inscuntrar cun interess e cun avertadad.

La persuna d'instrucziun è conscienta da ses agen orizzont ideologic e mussa a las scholaras ed als scolars a moda transparenta e cun ina tenuta interessada e plain respect a far exploraziuns ed inscunters.

Cuminanza

Las scholaras ed ils scolars vegnan dumandads da concepir lur vita e lur convivenza. La scola sco tala è tant il lieu, nua che experiensas en quest connex

vegnan fatgas, sco er il champ, nua che quai po vegnir exercitad. Dumondas da la vita èn sfidas per mintga singula persuna e per la vita en la cuminanza. Sut l'aspect da l'individualisaziun e pluralisaziun da la societad vegn er in'orientaziun en dumondas da la vita pli impurtanta.

Sin mintga stgalim datti adina pussè occasiuns ed eveniments per tematisar e per tractar dumondas da la vita. La vita en scola porscha l'ocasiun da far experiensas d'autonomia ed independenza sco er da contribuir cun iniziativa e responsabladad sia part per la cuminanza.

Respectar la sfera privata

L'occupaziun en scola cun dumondas da la vita ed aspects da la concepziun da la vita premetta che la sfera privata (individii, famiglia) vegnia respectada. Las scholaras ed ils scolars duain pudair preschentar atgnas experiensas e persvasiuns en l'instrucziun, ma els na dastgan betg vegnir obligads da far quai. La persuna d'instrucziun moderescha reflexiun e barat, intermediescha infurmaziuns relevantas e lascha participar las scholaras ed ils scolars ad activitads da la classa ed a la vita en scola.

Da la perspectiva tematica al rom (3. ciclus)

En il 3. ciclus furma «Etica, religiuns e cuminanza» in agen rom – tuttina sco las trais autras perspectivas tematicas che vegnan instruidas en il 1. e 2. ciclus entaifer il champ «Natira, uman e societad».

Er en il 3. ciclus ston religiuns vegnir tractadas a moda betg enciclopedica. Elements da las religiuns vegnan perscrutads a moda exemplarica cun lur origins, en lur contexts cun il mund da viver u en connex cun dumondas e debattas socialas. La repartiziun sin cristianissem, giudaissem, islam, hinduissem, budissem e autras religiuns n'è betg determinada. L'orizzont da las grondas religiuns dal mund sco er la cuntrada religiusa actuala da la Svizra ston en mintga cas vegnir tematisads en il decurs dal 3. ciclus. Il cristianissem en sia diversitad confessiunala ed individuala sto vegnir resguardà commensuradamain cun teorias ed ideas fundamentalas, cun si'istorgia e cun sias influenzas culturalas.

La differenziaziun da cretta e savida è ina dumonda centrala da la furmaziun per la cultura dal vest. La cumpetenza d'ir enturn cun ella na vul betg dir da la schliar definitivamain, mabain da resguardar la tensiun tranter cretta e savida sco in fatg ch'ha in'impurtanza fundamentala culturala per la chapientscha da scienza e religiun. Enconuschientscha da las religiuns po gidar a resguardar questa midada da la perspectiva.

En il 3. ciclus èn las singulas cumpetenzas dal rom «Etica, religiuns, cuminanza» attribuidas als suandants tschintg champs da cumpetenza: Reflectar davart experiensas fundamentalas existenzialas; Declerar valurs e normas e responsar decisiuns; Enconoscher fastizs e l'influenza da religiuns en la cultura ed en la societad; Sa fatschentar cun religiuns e cun vistas dal mund; Jau e la collectividat – concepir la vita e la convivenza.

Las trais perspectivas etica, religiuns e cuminanza èn ina part integrala dals differentes champs da cumpetenza e ston vegnir tractadas da maniera equivalenta en l'instrucziun.

La preschentaaziun:

Dossier «Plan d'instrucziun 21 – Etica, religiuns, cuminanza».

Dapli infurmaziuns:

chatta.ch/?hiid=2876
www.chatta.ch